

En rättvis omställning till en hållbar kommun (JUSUMU)

Sammanfattning av forskningsresultat 2024–2026

LUNDS UNIVERSITET

5 FÅGELSKYDD
2013-15/7

Förord

Falköpings kommun vill skapa det goda livet för våra invånare och för kommande generationer. Vår vilja är att driva en förändringsprocess där kommunen går före i utvecklingen till ett klimatneutralt samhälle som värnar om naturen och människorna på vår plats. Planetens gränser sätter ramarna, ekonomin är vårt medel och social hållbarhet är själva målsättningen för en lokal politik som är till för Falköpingsborna.

Att lyckas med klimatomställningen är nödvändigt för ljusare framtidsutsikter på lång sikt, men vägen dit kräver modiga politiska beslut. Hur säkerställer vi att besluten vi fattar gynnar alla invånares välmående och inte blir alltför obekväma? Hur skapas upplevelsen av rättvisa i den lokala politik som driver klimatomställningen framåt?

Dessa frågor var grunden till Falköpings beslut att samarbeta med Lunds universitet i forskningsprojektet *”En rättvis omställning till en hållbar kommun”* som har pågått sedan 2024.

Falköping är en jordnära och framåtriktad plats som drivs av innovation och står öppen för att finna nya lösningar. Vi tror på samarbete med akademien för att utmana invanda föreställningar. Genom att stretcha gränserna för vad som är möjligt tar vi ansvar för vår gemensamma framtid.

Processen som har resulterat i den här rapporten har varit värdefull och kompetenshöjande för oss som kommun. Politiker, tjänstepersoner och invånare har samtalat med forskarna om meningsfulla frågor som synliggör värderingar och sätter målkonflikter på sin spets. Komplexiteten i klimatomställningen har fått större utrymme att utforskas gemensamt, vilket gör oss kollektivt smartare och stärker omställningsförmågan.

Resultaten som presenteras är forskningens egen. Politiken har inte påverkat eller tagit ställning till innehållet. Vi kommer att läsa rapporten med samma nyfikna intresse som andra aktörer, ta till oss policyrekommendationerna och jobba vidare med dem för att hitta konkreta lösningar som fungerar i praktiken i vår lokala kontext.

Tillsammans med forskarna lämnar vi över rapporten till andra kommuner, nationella myndigheter och andra intresserade aktörer och uppmanar er att utmanas av

innehållet. Vi ser fram emot spännande samtal och fortsatt utveckling för rättvis energi- och klimatomställning.

Tillsammans ställer vi om till klimatneutrala samhällen med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Adam Johansson, Kommunstyrelsens ordförande, Falköpings kommun. Mars 2026

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Adam Johansson', written over a horizontal line.

En rättvis klimatomställning i praktiken

OM PROJEKTET

Många beslutsfattare, särskilt på lokal nivå, har svårt att integrera rättvisaspekter i klimatpolitiska strategier och att bemöta olika former av motstånd som klimatomställningen kan väcka. Det finns ett glapp mellan idealen om en rättvis omställning och de lokala praktiker där dessa ideal ska omsättas. Det saknas verktyg för att identifiera vilka upplevda orättvisor som är relevanta och särskilt viktiga att hantera. Det behövs också vägledning för hur medborgare och lokalt näringsliv kan inkluderas i en dialog om vad som utgör ett gott liv i en fossilfri framtid.

Projektet, ett samarbete mellan Lunds universitet och Falköpings kommun, undersöker rättvisans betydelse i omställningen till hållbara kommuner. År 2021 antog Falköping en ambitiös klimatstrategi med mål att integrera social hållbarhet i klimatarbetet samt år 2025 en energistrategi med ambitionen att bli självförsörjande på förnybar energi. Projektets syfte har varit att använda teoretiska insikter om rättvisans roll i klimatsammanhang för att fördjupa förståelsen av upplevda orättvisor i den lokala omställningen.

Projektet har fokuserat på tre utmaningar som Falköping, liksom många andra landsbygdskommuner, står inför:

- att minska utsläppen från transporter i en kontext med starka normer kring bilkultur.
- att ställa om till ett långsiktigt hållbart jordbruk på en plats där kött- och mjölkproduktion utgör en viktig del av lokal identitet.
- att skapa inkluderande och rättvisa processer för utbyggnad av förnybar energi och återställande av våtmarker.

Denna rapport sammanfattar den empiriska data som samlats in i projektet och gör teoretiskt grundade reflektioner kring hur dessa utmaningar kan hanteras både i Falköping och mer generellt i Sverige och internationellt. Den presenterar också övergripande strategier för att förebygga och hantera en orättvis omställning, bland annat genom stödjande insatser, reformer som främjar social rättvisa och insikter om hur målkonflikter kan hanteras för att bättre balansera rättvisa och effektivitet.

Hur genomfördes studien?

Tillsammans med kommunen identifierade vi utmaningar i klimatomställningen lokalt där upplevda orättvisor kan bli aktuella. Därefter intervjuade vi medborgare i Falköpings kommun (39 personer) relaterade till dessa utmaningar, till exempel jordbrukare, grannar till planerade vindkraftsprojekt, markägare där våtmarker kan bli aktuella, samt medlemmar i bilklubbar. Intervjuerna genomfördes mellan november 2024 och februari 2025, transkriberades och analyserades sedan kvalitativt med tematisk kodning. Deltagarna valdes ut för att fånga relevanta perspektiv; några deltagare rekryterades via en lokal aktör med ett stort socialt nätverk och andra via snöbollsurval. Intervjupersonerna är mellan 18 och 83 år; vissa bor i Falköpings tätort, många på landsbygden. Workshoppar och intervjuer med tjänstepersoner och politiker om de utmaningar klimatomställningen kan medföra på lokal nivå har också genomförts. Projektet har en godkänd etikprövning från Etikprövningsmyndigheten (diarienumr. 2024-00412-01), och deltagarnas identiteter har anonymiserats i transkriberingar och i rapportering.

Med utgångspunkt i projektets fokus har arbetet främst rört landsbygden utanför tätort. Rättvisefrågor som är mer typiska i urbana kontexter har därför inte belysts, exempelvis hur personer i ekonomiskt utsatta områden upplever sin inkludering i klimatomställningen.

BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING

Begreppet "rättvis omställning" har blivit ett viktigt komplement till klimaträttvisa i den allmänna klimatpolitiska diskussionen. Begreppet har sitt ursprung i en internationell fackföreningsrörelse och användes först för att belysa arbetstagares intressen vid omställning av förorenande industrier. På senare år har begreppet delvis förändrats och används ofta för att uppmärksamma social rättvisa i förhållande till dem som påverkas negativt av klimatpolitiska styrmedel.

Klimatpolitiken har de senaste åren mött ökat motstånd, och vissa talar om ett bakslag för klimatomställningen efter protester som "Gula västarna", Bränsleupproret och organiserat motstånd mot vindkraftsutbyggnad.

Forskningen har börjat uppmärksamma grupper som upplever negativ påverkan kopplat till klimatomställningen, såsom urfolk vars marker tas i anspråk för gröna industrisatsningar. En annan grupp är landsbygdsbor och lokala näringar som påverkas starkt av klimatomställningen. I en svensk kontext står inrikes transporter för cirka 33 % av växthusgasutsläppen och jordbruket (inklusive utsläpp från arbetsmaskiner och förändrad markanvändning) för mer än 20 %. Landsbygdsbor är ofta beroende av fossila transporter och jordbruket är en ekonomisk förutsättning för en levande landsbygd. Dessutom sker utbyggnad av förnybar energi, såsom vindkraft, ofta på landsbygden. Sammantaget innebär klimatomställningen stora ekonomiska, ekologiska och sociala konsekvenser för landsbygdsbor.

Det är väl etablerat att upplevd rättvisa är en förutsättning för acceptans av klimatpolitiska styrmedel, såsom

koldioxidskatter, men rättvisans betydelse är inte enbart instrumentell för att främja acceptans och legitimitet. Rättvisa har ett egenvärde: människors krav på rättvisa uttrycker frihet och jämlikhet, värden som varje demokratiskt samhälle vilar på.

Tre skäl till varför vi behöver fördjupa förståelsen av upplevda orättvisor:

1. olika typer av orättvisor kräver olika åtgärder;
2. vissa orättvisor som följer av klimatomställningen syns inte lokalt;
3. rättviseargument kan användas strategiskt eller ideologiskt, även när de bygger på missförstånd eller svaga argument.

Verktyg från normativ politisk teori kan användas för att förstå vad upplevda orättvisor handlar om och för att identifiera lämpliga stödinsatser. I analyser av miljö-, energi- och klimaträttvisa skiljer man vanligtvis mellan tre rättvisedimensioner:

- **Fördelningsrättvisa:** hur kostnader och nyttor av politiska beslut fördelas mellan berörda parter.
- **Processuell rättvisa:** meningsfull inkludering i planering och beslutsfattande för berörda parter, inklusive tillgång till relevant kunskap och möjlighet att överklaga.
- **Erkännanderättvisa:** hänsyn till skillnader (i termer av kunskap, demokratisk inkludering, existerande ojämlikhet, åtnjutande av rättigheter) mellan individer i olika grupper – till exempel landsbygdsbor, kvinnor och urfolk – i beslutsfattande, information och kommunikation.

Mänskliga rättigheter: ett normativt ideal om att individer i kraft av att vara människor har rätt att kräva att samhället utformas så att alla har jämlika möjligheter att leva goda och värdiga liv. Mänskliga rättigheter ställer krav på politiker, tjänstepersoner, företag och individer att inte äventyra jämlika förutsättningar för goda liv. Ett rättighetsbaserat arbetssätt fokuserar på resurssvaga och sårbara individer. Rättigheter syftar till inkludering, icke-diskriminering och ansvarsutkrävande. Mänskliga rättigheter är inte begränsade av befintlig lagstiftning eller jurisdiktion: i den mån individers intressen (oavsett var de befinner sig) påverkas negativt av andras beslut måste beslutsfattare ta hänsyn till och respektera dessa rättigheter.

ETT RAMVERK FÖR EN RÄTTVIS OMSTÄLLNING PÅ LOKAL NIVÅ

Kommuner bör arbeta systematiskt med frågor om en rättvis omställning. Nedan presenteras ett ramverk som utgår från mänskliga rättigheter och formulerar principer för ett rättighetsbaserat arbetssätt för politiker och tjänstepersoner. Ramverket fungerar som ett analysverktyg för att identifiera orättvisor i klimatomställningen och för att ange principer för hur ansvar för att hantera dessa kan fördelas inom givna förutsättningar och begränsningar.

Rättvisfrågor är normativa och det finns legitim politisk oenighet om vad rättvisa kräver; sådana frågor bör hanteras i demokratiska processer. Samtidigt syftar ramverket till att peka ut rättighetsfrågor som ligger bortom partipolitik och ideologi — främst de som berör respekt för mänskliga rättigheter och skydd av samhällets mest sårbara.

Ramverket tar även hänsyn till två centrala begränsningar. För det första rådighet: flera beslut och styrmedel som skulle kunna främja en mer rättvis lokal omställning ligger utanför kommunens mandat och kräver regio-

nala eller nationella beslut. För det andra budgetramar: kommunalt beslutsfattande sker inom fasta ekonomiska och organisatoriska gränser där svåra intressekonflikter måste hanteras. I vissa fall finns synergieffekter — exempelvis åtgärder som både främjar rättvisa och folkhälsa — i andra fall måste rättighetskonflikter avvägas.

Vi identifierar fyra huvudsakliga kommunala ansvarsområden för en rättvis klimatomställning:

- Identifiera viktiga intressen som riskerar att påverkas negativt av eller genom klimatomställningen.
- Granska anspråk, klagomål och upplevda orättvisor för att förstå vad de gäller, avgöra lämpliga stödinsatser och kritiskt värdera individuella krav.
- Åtgärda omställningsrelaterade orättvisor inom kommunens befintliga rådigheter.
- Arbeta för att förändra externa begränsningar som hindrar en lokalt rättvis omställning (påverkansarbete och samarbete på regional/nationell nivå).

POLITIKER OCH TJÄNSTEPERSONERS UPPFATTNINGAR OM EN RÄTTVIS KLIMATOMSTÄLLNING

I Falköpings kommuns klimatstrategi uttrycks ambitionen att kommunen ska bli fossilfri och koldioxidneutral, att medborgarna ska inkluderas i omställningsprocessen och att omställningen ska främja invånarnas uppfattning om ett gott liv. Både politiker och tjänstepersoner arbetar utifrån strategin, men de upplever flera praktiska utmaningar med att omsätta den.

Upplevda utmaningar i ett rättvist klimatarbete lokalt

- Svårighet att väga enskilda intressen mot det allmännas, särskilt när konflikter uppstår.
- Brist på relevanta och tillräckliga kompensatoriska åtgärder för dem som upplever sig drabbade av klimat- och energiomställningen.
- Svårigheter att nå ut till medborgare för att informera om och driva opinionsarbete kring behovet av klimatomställning.
- Oklarhet kring hur kommunen bäst kan föregå med gott exempel, till exempel vid offentlig upphandling.
- Utmaningar i att kommunicera de positiva konsekvenserna av exempelvis vindkraftsetableringar.
- Svårigheter att prioritera klimatarbetet inom befintliga budgetramar (klimatstrategin saknar egen budget) utan att äventyra övriga uppdrag.
- Avsaknad av ett strategiskt arbete med rättvisefrågor i omställningen, vilket gör arbetet reaktivt (problem hanteras fall för fall) eller riskminimerande (beslut som väntas väcka opinion undviks).

FALKÖPINGSBORS UPPFATTNINGAR OM EN RÄTTVIS KLIMATOMSTÄLLNING

Många Falköpingsbor ställer sig positiva till den gröna omställningen, ser moraliska skäl — exempelvis omsorg om kommande generationer — och accepterar vissa ökade kostnader som följer, till exempel högre drivmedelskostnader för nöjesåkande. Samtidigt betonar många att omställningen inte får försvåra eller fördyra arbetspendling eller äventyra jordbrukets lönsamhet. Motståndet är i de flesta fall inte ideologiskt utan bottnar i en vilja att bevara ett fungerande och ekonomiskt bärkraftigt liv på landsbygden. I vissa fall relateras motstånd även till orättvisor som kan uppstå i omställningens globala produktionskedjor, till exempel relaterade till gruvdrift och produktion av vindkraft eller batterier.

Flera uttrycker stolthet över de värden landsbygden skapar och framhåller landsbygdslivet som exempel på hållbara livsstilar. Det handlar om en kultur av samarbete och ömsesidig hjälp, reparation och återbruk, organiserade bilpooler och delningsekonomi. Många vill gå före: de har installerat solceller, blivit andelsägare i vindkraft, köpt elbilar eller ägnat sig åt småskaligt, självförsörjande jordbruk.

Samtidigt finns upplevda orättvisor, utmaningar och svårigheter kopplade till omställningen. Nedan följer exempel på sådana upplevelser — det är inte en fullständig förteckning utan en överblick.

Transporter

Enligt våra intervjupersoner är landsbygden starkt beroende av bilen och få alternativ finns för pendling till arbete och skola. Bilens centrala roll ifrågasätts sällan, men många efterfrågar alternativa lösningar såsom utökad kollektivtrafik, fler möjligheter till samåkning och grannsamverkan samt säkra cykelvägar. Insatser som ökar bilberoendet kritiserar, exempelvis när butiker flyttar till köpcentrum utanför tätorten.

Många jordbrukare är positiva till HVO och andra re-nare bränslen, liksom eldrivna traktorer, men påpekar att dessa ofta är för dyra eller praktiskt problematiska på grund av bland annat långa laddningstider.

Intervjupersoner förhåller sig i allmänhet inte negativt till ökade bränslepriser för privata transporter eller fritidskörning (till exempel i bilklubbar), men anser att undantag eller kompensation bör övervägas för landsbygdsbor och jordbrukare för nödvändig bränsleanvändning.

Många vill eller avser köpa elbilar, men köpkraft och tillgången till miljövänligare alternativ uppfattas som en orättvisa. Vissa lyfter även orättvisor i själva produktionen av elbilar.

”Alla som bor på landet som redan har lite kämpigt får det jättejobbigt.”

”Jag tycker att det ska vara billigare att köra med traktor. För det är ändå någonting som vi måste för att få fram mat.”

Citaten i boxarna kommer från intervjuer med medborgare i Falköping.

Vindkraft

Många respondenter uppfattar vindkraft som ett hot mot jordbruksmark när placeringar inte grundas i lokal kunskap och erfarenhet. Risker och potentiella orättvisor som nämns är negativ påverkan av ljud och ljus, samt föroreningar av mark i närheten av bostäder. Andra problem som lyfts är skuggor, iskastning från rotorblad, värdeminskning av fastigheter och mark, utflyttning och minskad framtidsstro. Flera påpekar också att orättvisor kan uppstå i hela utvinnings- och produktionskedjan, inte bara lokalt.

”Det är mycket begärt att folk ska ta de smällarna, både ekonomiskt och socialt, tycker jag.”

”Jag tror att vi har en generation till. Och sen har vi, antingen inget folk kvar eller så också har vi en väldigt bitter befolkning på landsbygden. Det är jag lite rädd för.”

Många intervjuade känner sig maktlösa och exkluderade i besluten om vindkraftens placering. Vanliga upplevelser är att vindkraft placeras i "lågstatusområden", att landsbygden missgynnas medan andra gynnas, att beslut fattas i staden (Falköping, Stockholm) utan hänsyn till lokal påverkan, och att lokala värden och landsbygdens förutsättningar riskeras. Respondenter efterfrågar större inkludering och dialog med markägare och närboende samt lösningar baserade på lokal kunskap. Vissa menar att kommunen bör använda sitt kommunala veto för att stoppa vindkraftsetableringar och därigenom ta ansvar för sina medborgare.

”Orättvisorna ligger på hög och, det bara fortsätter, det här är liksom bara nästa sak som kommer som vi inte får någonting för och jag känner mig exploaterad, och maktlös.”

Kompensation och fördelning: Åsikterna är delade om kompensation bör tillfalla hela kommunen; vissa menar att ökade kommunintäkter kan ge bättre service, andra tvivlar på att landsbygden verkligen skulle gynnas av detta. Individuella ekonomiska kompensationer ses ofta som otillräckliga eller exkluderande och som en strategi som utnyttjar ekonomisk utsatthet.

Processer och inkludering: Processer för planering och beslutsfattande beskrivs ofta som orättvisa. Närboende upplever att inkludering sker för sent och att fler berörda bör involveras tidigt. Informationen på informationsmöten upplevs ibland skev — exempelvis när påverkansstudier baseras på mindre verk än de som planeras eller när bullermätningar gjorts för byggnader som inte representerar bygdens typiska bebyggelse.

Storskaliga verk och delägarskap: De större verk som planeras uppfattas som mer riskfyllda och mindre lämpade för delägarmodeller och energigemenskaper, vilket enligt respondenterna minskar möjligheten till acceptans, delaktighet och medbestämmande.

“det var ett framgångsrecept att alla fick någonting som kände sig berörda och det kan man ju inte lösa på det sättet längre.”

Delägare och markägare: Vissa delägare i vindkraft uttrycker besvikelse över att den faktiska avkastningen blivit lägre än väntat. Flera respondenter oroar sig för att vindkraftsetableringar kan skada gemenskapen på landsbygden, särskilt när markägaren som arrenderar ut marken inte själv bor i kommunen.

Våtmarker

Deltagarna är i huvudsak positiva till återställande av våtmarker och tycker det är bra att jordbrukare får bedöma platsers lämplighet. Vissa uttrycker oro för konflikter om jordbrukare tvingas avstå produktiv jordbruksmark. Generellt uppskattas dagens ersättningsmodell och våtmarkernas miljönytta och betydelse för djurlivet. Några efterfrågar liknande stöd för bevattningsdammar som klimatanpassning vid torra perioder.

Uran

Deltagarna är övervägande negativa till uranbrytning i kommunen. Närboende uttrycker rädsla för påverkan på grundvatten, landskapsbild, näringsutövning, barns framtid, värdefull natur samt kulturlandskap. Samtidigt uttrycker en del intervjupersoner stöd för kärnkraft, ofta i kombination med motstånd mot vindkraft. Några menar att det inte är moraliskt försvarbart att importera uran eller låta andra länder bära brytningens bördor, men att en lokal utvinning skulle vara förödande för Falköping. Andra framhåller att båda kraftslag har nackdelar och betonar vikten av att i stället minska energiförbrukningen.

Jordbruk

Forskningen visar en utbredd känsla av utanförskap och orättvisa på landsbygden, som många upplever förstärks av klimatomställningens påtryckningar. Många anser att landsbygden påverkas mest men gynnas minst av omställningspolitiken.

Jordbruksmark bör skyddas från energiproduktion och stadsutveckling för att möjliggöra en levande landsbygd. Landsbygdsbor känner sig marginaliserade när beslut om markanvändning fattas utan att ta tillvara lokal kunskap om markens värde.

“Nej men det är galet att ta den bästa åkermarken när man inte behöver det.”

Det finns också frustration över regler, restriktioner och administrativa krav som följer med omställningen — områden där stödfunktioner efterfrågas.

Samtidigt finns en stark stolthet i att vara bonde. Deltagarna framhåller bidrag som livsmedelsförsörjning, krisberedskap och bevarande av biologisk mångfald och ekologiska värden genom naturbete. Vissa uttrycker oro över diskussioner kring vegetarisk kost i skolor eller nationella kostråd, medan andra menar att köttkonsumtionen kan minska om rätt sorts kött prioriteras. Många betonade vikten av stöd till lokala bönder, särskilt småskaliga naturbetesgårdar.

Jordbrukare uttrycker frustration över att deras insatser inte värderas. Trots ökad uppskattning för lokal matproduktion efter kriget i Ukraina och pandemin upplever många att bristerna kvarstår — exempelvis beslut om vindkraft på åkermark eller att bönder pekats ut som problem i klimatomställningen trots stora egna insatser för klimat och miljö.

”Vi gör så himla mycket. Vi jobbar varje dag för ett bättre klimat. Men ändå får vi väldigt mycket skit. Det tycker jag är orättvist.”

Landsbygden

En återkommande upplevd orättvisa på landsbygden är begränsad tillgång till samhällsservice, vilket upplevs öka avståndet till staden. Många nämner skolstängningar som särskilt problematiska.

”Vi ser ju vad som händer i de andra orterna när skolan lägger ner, det blir ju bara dött.”

Många landsbygdsbor accepterar att livet på landet kräver större självständighet och de konsekvenser det medför, exempelvis sämre tillgång till grundläggande samhällsservice. Detta kompenseras ofta i praktiken av stark lokal gemenskap och grannsamverkan. I gengäld förväntar de sig dock att samhället respekterar deras livsvillkor och inte överför orimliga kostnader eller störningar på dem. Klimatinsatser som vindkraftsetableringar riskerar att utmana dessa förväntningar, skada grannskapets gemenskap och undergräva strävan efter en levande landsbygd.

REKOMMENDATIONER

Övergripande reflektioner

- Rättsvisefrågor handlar både om acceptans och om rättigheter. En kommunal strategi bör kombinera legitimitetsbyggande insatser med ett rättighetsbaserat ramverk.
- Processer är lika viktiga som utfall: tidig och meningsfull inkludering minskar upplevd orättvisa och konfliktrisk.
- Landsbygdodynamiken kräver kontextanpassning: åtgärder som fungerar i tätort kan öka sårbarhet eller upplevd orättvisa på landsbygden.
- Gränser för lokalt handlingsutrymme är centrala: kommunens åtgärder måste kombineras med aktivt påverkansarbete mot regional/nationell nivå där rådighet saknas.

Policyförslag till kommunen

1. Inför ett rättighetsbaserat ramverk för klimatarbetet
 - Tydliggör mål, minimistandarder och prioriterade grupper (sårbara, ekonomiskt utsatta, närboende). Se sida 6 i rapporten för mer vägledning
2. Etablera en kommunal stödfunktion för lantbruk och småaktörer
 - Erbjud hjälp med ansökningar, administration, finansiering och teknisk rådgivning.
3. Systematisera tidiga, inkluderande dialoger
 - Skapa strukturerade medborgar- och näringslivsdialoger; ge tillgång till relevant kunskap och konkreta konsekvensbeskrivningar, arbeta aktivt med lokal kunskap och landsbygdens perspektiv på markanvändning och lokala möjligheter.
 - Se till att processen för kommunal tillstyrkan är transparent och processuellt rättvis.
 - Agera möjliggörare för lokala initiativ.
 - Erbjud forum, stöd och kapacitetsbyggnad för bygemenskaper, kooperativ och lokala näringar ("hjälp till självhjälp").
4. Organisera för genomförande internt
 - Klargör mandat och ansvar, bygg effektiva kommunikationsvägar och stärkt tillit inom förvaltningen.
5. Prioritera sociala aspekter i planering
 - Integrera acceptans- och rättvisebedömningar i översikts- och detaljplanering, särskilt vid vindkraft och markanvändningsbeslut.
6. Påverkansarbete och kompensationslogik (regional/nationell nivå)
 - Driv på för nationella incitament och stödsystem, exempelvis kompensationsmodeller som kombinerar kollektiva fördelar (investeringar i bättre service) med riktade individuella åtgärder — undvik enbart kortsiktig individuell kompensation.
7. Stärk regional tillsyn och efterlevnad
 - Verka för att Länsstyrelsen eller annan regional aktör får tydligare ansvar för att granska processer och säkerställa att exploitörer uppfyller åtaganden.
8. Öronmärk kompensation för landsbygdsutveckling genom medborgarbudget
 - I de fall kommunen kompenseras av staten för vindkraftsetableringar (t.ex. vindkraftspengarna) bör medlen öronmärkas för att främja landsbygdsutveckling, exempelvis förbättrad infrastruktur, service, och naturvård. Närboende och lokalsamhället (t.ex. via byalag) bör bjudas in till en medborgardialog, inspirerad av kommuner som arbetar med medborgarbudget, för att prioritera konkreta projekt.

Denna rapport analyserar hur rättvisefrågor tar sig uttryck i den lokala klimatomställningen, med särskilt fokus på landsbygdens förutsättningar. Arbetet bygger på ett samarbete mellan Lunds universitet och Falköpings kommun och kombinerar empiriska studier med teoretiska perspektiv på rättvisa. Genom intervjuer med invånare, lantbrukare och andra berörda aktörer samt dialog med tjänstepersoner och politiker identifieras centrala utmaningar, målkonflikter och handlingsutrymmen. Rapporten presenterar ett analytiskt ramverk och policyrelevanta rekommendationer som kan stödja kommuner i att integrera social rättvisa i klimatarbetet.

Eric Brandstedt
Lunds Universitet

Georgia de Leeuw
Lunds Universitet

Sara Lehman Svensson
Falköpings kommun

